

PT. MOHAN LAL S.D. COLLEGE FOR WOMEN

SH. UPKAR KRISHAN SHARMA BLOCK

“आदर्श अनुशासन मर्यादा ईमानदारी तथा उच्च मानवीय
मूल्यों के बिना किसी का जीवन महान नहीं बन सकता।”

PT. MOHAN LAL S.D. COLLEGE FOR WOMEN, GURDASPUR

AFFILIATED TO GURU NANAK DEV UNIVERSITY, AMRITSAR

ACCREDITED TO GURU NANAK DEV UNIVERSITY, AMRITSAR

ACADEMIC PROGRAMS

B.Voc	10+1
B.Voc	10+2

PG FACILITY FOR WORKING WOMEN

Pt. MOHAN LAL S.D. COLLEGE FOR WOMEN, GURDASPUR

A MULTI FACULTY POST GRADUATE INSTITUTE

Re - accredited with 'A' grade by NAAC, Bangalore (3rd cycle 2024)

IIC ranking '3-Star' rating by MoE 2025

MANAGED BY: GGSDS COLLEGE SOCIETY, CHANDIGARH

Affiliated to: GURU NANAK DEV UNIVERSITY, AMRITSAR

OUR INSPIRING SPIRIT

PT. MOHAN LAL JI

**FORMER EDUCATION, HOME AND FINANCE MINISTER, PUNJAB
FOUNDER PRESIDENT OF GGSD COLLEGE SEC-32, CHANDIGARH
PT. MOHAN LAL S.D. COLLEGE FOR WOMEN, GURDASPUR
PT. MOHAN LAL S.D. SCHOOL, CHANDIGARH.**

SH. UPKAR KRISHAN SHARMA JI

**FORMER PRESIDENT GGSD COLLEGE SOCIETY, CHANDIGARH
FORMER PRESIDENT PTMLSD COLLEGE FOR WOMEN, GURDASPUR
EX-VICE PRESIDENT, EVEREADY INDUSTRIES INDIA LTD.**

E-MAGAZINE

‘DARPAN’

Ms. Vaishali Sharma
President,
GGSDS Society Chd.

Dr. PK Bajaj
General Secretary,
GGSDS Society Chd.

Sh. Hiramani Aggarwal
Chairman,
PTMLSD College, Gurdaspur.

Dr. (Mrs.) Neeru Sharma
Chief Editor : Principal

Er. Surkhab Shelly
Editor

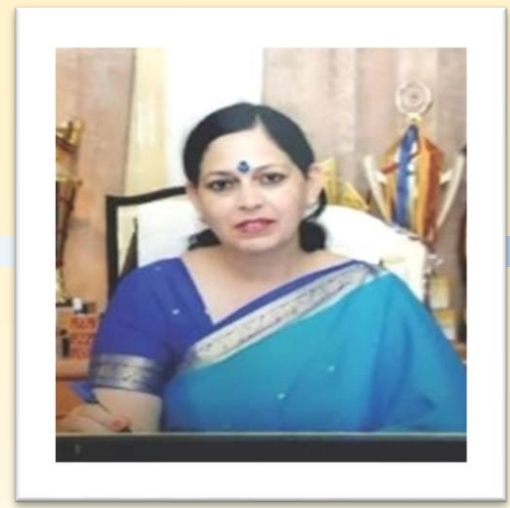

Dr. Khushboo
Editor

Mr. Ashwani
Technical Expert

Dear Sdians...

It gives me immense sense of fulfilment when I look at the monthly edition of college e-Magazine '**DARPAN**'. The essential purpose of e-magazine '**DARPAN**' is to inform, engage and inspire faculty, students, parents, alumni and our stakeholders. This e-magazine endeavors to reflect the values and the long tradition of excellence of the institution itself. Throughout the year campus buzzes with various activities that makes learning experience at SD Gurdaspur, a unique one. The perpetual efforts of the faculty, students and clubs/societies of the college in keeping the campus alive are commendable. Workshops, conferences, competitions, rallies, sports, guest lectures, FDPs, PDPs and a great variety of activities that corroborate academic learning help our students to grow in the real sense.

I congratulate editors for giving practical shape to my idea of e-magazine and wish all the best for inspired and result oriented session.

Dr. (Mrs.) Neeru Sharma
Principal

AWARDED PRESTIGIOUS NAAC 'A' GRADE ACCREDITATION:2024

The college is proud to announce that it has been re-accredited with 'A' grade by the National Assessment and Accreditation Council (NAAC) in its third cycle. In NAAC peer team Chairperson, Dr. Falguni Desai from Gujarat, Prof. Dr. O.P. Singh (Member Coordinator) from Meghalaya and Dr. Poonam Verma(member) from New Delhi visited the campus in October 2024. The college President Ms. Vaishali Sharma said this prestigious recognition highlights the institution's commitment to academic excellence, quality education, and overall growth. Vice President Sh. Sidhartha Sharma, General Secretary Sh. Anirudh Joshi, Dr. P.K. Bajaj and Finance Secretary Sh. Jatinder Bhatia ji congratulated the principal, IQAC team, staff and students. Principal Dr. (Mrs.) Neeru Sharma said that the accomplishment is a result of the collective efforts of worthy management, faculty, administrative staff and students. NAAC team accessed and reviewed various aspects like; teaching-learning, evaluation, research, innovation, extensions, infrastructure, learning resources, student support, progression, governance, leadership, management, institutional values and best practices. The college principal and management congratulated IQAC Coordinator Dr. Rama Gandotra, Assistant Coordinators Mrs. Poonam Seth & Mrs. Sandeep Kaur Goraya, all the criteria incharges, other faculty members and administrative staff for their untiring efforts and support.

ACHIEVED PRESTIGIOUS 3- STAR RATING (2025) IN INSTITUTION'S INNOVATION COUNCIL (IIC)

Since its inception, our IIC has made remarkable strides, consistently promoting innovation and excellence. As a testament to its dedicated efforts, the council earned an impressive 3-star rating for the session 2024-2025 from the Ministry of Education (MoE), Government of India. The Institution's Innovation Council (IIC) is a flagship initiative of the Ministry of Education's Innovation Cell (MIC), dedicated to foster a culture of creativity, innovation, and entrepreneurship in higher education institutions. Our college established its IIC in December 2022 with the vision to inspire, nurture, and empower students to develop groundbreaking ideas and solutions. In collaboration with academicians, entrepreneurs, investors, and industry professionals, Our council hosts motivational sessions, interactive workshops, and insightful discussions on ideation, innovation, and entrepreneurship. College President Ms. Vaishali Sharma, Vice President Dr. Sidharth Sharma, General Secretary Dr. PK Bajaj congratulated college Principal Dr. (Mrs.) Neeru Sharma, Vice Principal, Mrs. Daljinder Kaur, IIC Convener, Dr. Ravneet Kaur, IIC Cell coordinators Ms. Jyoti, Ms. Surkhab Shelly, Dr. Khusboo Aggarwal, Dr. Dinesh Sharma, Ms. Punita Sehgal, Ms. Samita Khajuria, Ms. Rajni, Ms. Sweety and Mr. Ashwani for this remarkable ranking. College Principal acknowledged the contribution of all departments in conducting activities under ICC Calender.

CELEBRATING NATIONAL YOUTH DAY

Various activities dedicated to National Youth Day under the theme 'My India, Developed India @2047 (By Youth, For Youth)' were organized in collaboration with Nehru Yuva Kendra, Gurdaspur and Ministry of Youth Affairs, Government of India. The Social Sciences Club of the college organized speech competition and oath-taking ceremony. Mrs. Daljinder Kaur, Head of the Political Science Department, led the oath-taking ceremony where students pledged to protect the interests of the country and work together for the nation's progress. In the speech competition, Japanpreet Kaur, Sahajpreet Kaur and Akshita bagged 1st, 2nd and 3rd position respectively. In the dance competition, Priyanka secured 1st position and Palvi took 2nd. The Jigyasa Club held a quiz contest, the Language Society organized an essay writing competition and the Fine Arts department conducted a slogan writing competition. The Youth Club organized an awareness program and a cultural program. The main speaker of the awareness program, Dr. Rama Gandotra, shared her thoughts on the life and message of Swami Vivekananda. She spoke about Swami Vivekananda's early life and his mission to inspire youth worldwide to adopt a global vision.

HANDS-ON TRAINING PROGRAM

The Fashion Designing Department organised workshop on Sewing Machines by Usha International Private Ltd. This workshop was a hands-on training program where participants learn to operate, maintain and repair sewing machines. The main highlights of the workshop are Introduction to Usha sewing machines, their features, Stitching techniques like straight stitch, zigzag embroidery, Fabric handling and sewing essentials.

CELEBRATING PATRIOTIC WEEK

Patriotic week is an annual initiative by the Social Sciences department. The Department of Sociology and Patriotic Club with the support of the State Council of Educational Research and Training, Punjab, organized a quiz contest and patriotic songs event to commemorate the birth anniversary of Netaji Subhas Chandra Bose. The Psychology Dept. organized an Expressive Art Session to celebrate National Girl Child Day. The Electoral Literacy Club, NSS and Red Ribbon Club celebrated the District Level Awareness Programme on National Voters Day-2025. The theme of the day was 'Nothing Like Voting, I Vote for Sure'. The Chief Guest of the event was S. Manjit Singh Rajla (SDM), Gurdaspur. Tehsildar S. Ratanjit Singh Khular, Sector Officer S. Rashpal Singh, Sector Officer Sh. Sureshpal Ji, BPO Bharat Ratan and BLOs. The events like Speech competition, Pledge on voting awareness, Patriotic choreography, Panel Board decoration with awareness slogans and Powerpoint presentation on five years working of the Electoral Literacy Club were conducted during this program. Our 15 students performed Giddha at the District level Republic Day celebration at Government College, Gurdaspur during the 76th Republic Day celebration. Mrs. Kulwinder Kaur, member, Youth Club and Giddha Incharge, skillfully guided the team to a fantastic presentation, garnering appreciation certificates from Chief Guest S. Kuldeep Singh Dhaliwal, Cabinet Minister of Punjab. Special appreciation certificates were awarded to the College Principal and Youth club member Mrs. Kulwinder Kaur on this occasion. Additionally, the College Principal expressed gratitude to the incharge, Mrs. Kulwinder Kaur and the participating students for their contribution to the successful event. The History Department organized an essay writing competition on the 160th birth anniversary of Lala Lajpat Rai. 34 students from different academic streams participated, out of which 10 essays were shortlisted. The essays effectively highlighted the struggle and contribution of Lala Lajpat Rai, showcasing deep insights into his legacy. The Economics Department paid homage to the Father of the Nation. A documentary on Gandhi's Economic Ideas was shown to the students, aiming to highlight his invaluable contribution to India's freedom struggle, economic ideas and his vision for a self-reliant India. The program commenced with a floral tribute to Mahatma Gandhi, followed by observing two minutes silence in his honor. This week-long event concluded with a vote of thanks by the esteemed Principal, Dr. Neeru Sharma, who also expressed gratitude to all the faculty members of the Social Sciences Club.

DELHI EXPOSURE CAMP

The Delhi Exposure Camp was organized by the Assistant Director of Youth Services, Gurdaspur from January 14 to 17, 2025 which was attended by five students and one faculty member of the Red Ribbon and NSS units. The camp offered participants a rich blend of historical, cultural, and religious experience. Students explored iconic landmarks, including the Red Fort, India Gate, Jantar Mantar, and Qutub Minar, gaining insights into India's history and architectural marvels. Visits to Humayun's Tomb and the Lotus Temple provided a deeper understanding of India's cultural and religious heritage. They also explored bustling markets like Palika Bazaar, Sarojini Bazaar, and Dilli Haat, experiencing the vibrant city life of Delhi. The trip concluded with visit to Bangla Sahib and Rakab Ganj Gurudwara, adding a spiritual dimension to their journey. The camp was an enriching experience, blending education and exploration.

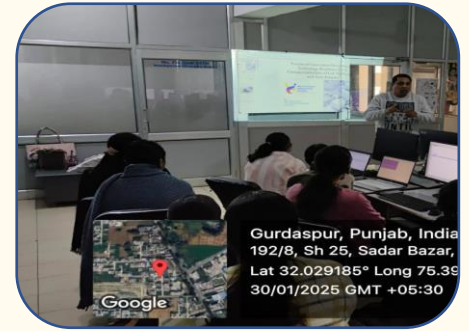
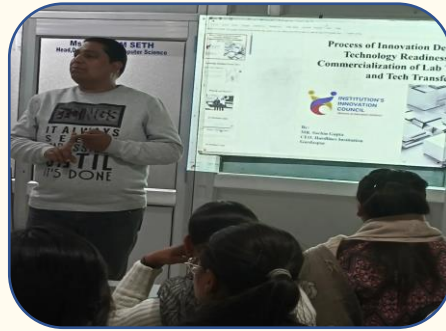
GUEST LECTURE ON PROFESSIONAL ETIQUETTE ESSENTIALS

The Home Science Department organized a Guest lecture on 'Finishing School-Professional Etiquette Essentials'. The Guest speaker for the event was Mr. Saurabh Kataria, Lecturer at IHM Gurdaspur. Mr. Kataria commenced the lecture by explaining the golden rules and platinum rules of human behavior. He then elaborated on professional golden rules, including confidence, positive self-image, introduction, effective communication, respect for time, appropriate dress, and basic manners. He also highlighted the impact of negative professional behaviors and provided a brief overview of effective office communication. Mr. Kataria also encouraged participants to explore online free learning platforms like NPTEL, Udemy, and TED Talks for self-development. He concluded his lecture by conducting practical demonstration to reinforce professional etiquettes.

GUEST LECTURE ON INNOVATION DEVELOPMENT PROCESS, TRL, AND LAB TECHNOLOGIES COMMERCIALIZATION

The IIC in collaboration with the IT Club organized a guest lecture on 'Innovation Development Process, TRL, and Lab Technologies Commercialization' featuring Mr. Sachin Gupta as the resource person. Mr. Sachin elucidated the innovation development process, emphasizing stages like ideation, prototyping, testing, and scaling. He also discussed the importance of Technology Readiness Levels (TRLs) in assessing technological maturity and strategies for commercializing lab technologies. College Principal appreciated the efforts of incharges.

CELEBRATING NATIONAL POLLUTION PREVENTION DAY

The Celebration Cell of IIC, Eco-Club and Science department organized an awareness lecture on National Pollution Prevention Day. This Day was observed to commemorate the Bhopal Gas Tragedy. The day aims to raise awareness about pollution prevention and promote sustainable practices. Keeping this in view, Mrs. Samita Khajuria, Assistant Professor in Economics, delivered an awareness lecture in college assembly. She motivated the students to promote eco-friendly habits such as say no to plastic, tree plantation, use of public transport and adopt waste management for environmental conservation. She motivated to all the students to work together for cleaner, greener and healthier environment for all.

NUKKAD NATAK AND RALLY ON DRUG ABUSE

The Red Ribbon Club, Youth Club and Sociology department under the direction of Assistant Director Youth Services, Gurdaspur organized Nukkad Natak and rally on Drug Abuse at two adopted Villages Gadarian and Babowal. A thought-provoking Nukkad Natak on drug abuse was performed, delivering a powerful message to society and highlighting its devastating consequences. The play conveyed deep messages on the dangers of drug abuse, seeking help, and promoting a healthy lifestyle. The event was well-received, sparking awareness and concern among the audience. Further, a rally was organized to raise awareness about the dangers of drug abuse. Participants held banners with slogans, marching through the streets to spread the message. The event aimed to educate and sensitize the community, especially youth, about the harmful effects of drug abuse.

SPORTS DAY

The college organized a Sports Day under the guidance of Nehru Yuva Kendra. The event featured sports competitions like Volleyball, Badminton, Tug of War and 400 Meters Race. The competitions witnessed enthusiastic participation from students, showcasing their sportsmanship and athletic skills. Additionally, Coach Parshotam Sharma and Mrs. Gagandeep Kaur, HOD, Physical Department were honoured for their significant contribution to the event's success. The College Management and Principal appreciated the efforts of the event incharges and acknowledged their dedication in organizing a well-structured sports event. All winners were honoured and certificate of participation were given to all.

30 DAYS ENVIRONMENT CHALLENGE PROGRAM

The Eco-Club and Botany Department in collaboration with National EduTrust of India completed the 30 Days Environment Challenge Program. The program aimed to promote eco-friendly habits and reduce waste. Students and teachers collectively took initiative to reduce the plastic usage, recycle waste, segregation of biodegradable and non- degradable waste, use public transport, promote plant based diet and use energy efficient devices. The Program was a resounding success, inspiring students to adopt sustainable practices and make a positive impact on the environment. All the participants are felicitated by certificates of appreciation from National EduTrust of India. Eco-Visionary certificate and Green Guide certificate was received by College Principal Dr. Neeru Sharma and eco-club incharge Mrs. Samita Khajuria, respectively. College Principal Dr. Sharma appreciated the efforts of Eco-club incharge Mrs. Samita khajuria and HOD Botany department Dr. Rajwant Kaur for their efforts and congratulated them for the successful completion of the environment challenge program.

AN INITIATIVE 'HOMEGROWN HARVEST'

The Eco-Club and Home Science Department organized an initiative 'Homegrown Harvest: Papaya Salad' that aimed at promoting sustainable living, by utilizing papayas grown in the college campus and to prepare a delicious and nutritious salad. Students and faculty enjoyed the fresh salad. College Principal Dr.(Mrs.) Neeru Sharma appreciated the efforts, highlighting the event as a commendable step toward sustainability and environmental consciousness, reinforcing the college's commitment to impactful and meaningful learning experiences.

STUDENTS ACHIEVEMENTS

- Sunakshi Charipathia, an NSS Volunteer and Eco Club President, embarked on an enriching journey from Jammu to Tamil Nadu under the 'Ek Bharat Shreshtha Bharat' YUVA SANGAM initiative. Her experience blended historical, cultural, and technological explorations, reinforcing national unity. Starting at NITTTR Chennai, she visited the Kalignar Memorial, Auroville, and Pondicherry Beach, each offering unique insights into Tamil Nadu's heritage and ideals. The college principal commended Sunakshi's participation, recognizing her as an exemplary representative who contributed to cultural exchange and national integration. Her journey stands as an inspiration for fellow students to engage in such transformative experiences.

- Gurdaspur Police and Sanjh Kendra organized a special event to honor outstanding individuals in sports. Our students Arshdeep Kaur, Manjit Kaur and Gurpreet Kaur were recognized for their excellence in Boxing, showcasing their dedication and skill. Additionally, Mrs. Gagandeep Kaur, Head of Physical Education, was honored for her role in officiating a Volleyball match, highlighting her commitment to promoting sportsmanship. The event also featured a Volleyball match and a Walkathon, encouraging fitness and community spirit. The ceremony celebrated talent and inspired participants to strive for excellence. The Management and Principal of our college congratulated the students for their remarkable achievements and acknowledged their contributions to sports.

ONE NATION, ONE ELECTION

DR.(MRS.) NEERU SHARMA

India's Constitution, a monumental testament to the vision and foresight of its founding fathers, has stood the test of time, guiding the nation through the complexities of governance, social change and economic growth. Crafted with precision and passion, this foundational document has woven together the diverse threads of India's cultural heritage and enshrined democratic values. When looking at India's journey at a political level from making the Indian Constitution workable, conducting elections and running Parliament and State Legislatures, India has witnessed many ups and downs. Since independence, over 400 elections to the Lok Sabha and State legislative Assemblies have showcased the commitment of Election Commission of India. However, the fragmented and frequent nature of elections has sparked discussion on the need of more efficient system. This led to the concept of simultaneous elections on 'One Nation, One Election'.(ONOE)

Historical Context

The concept of simultaneous election is not a new idea in India. Following the adoption of the Constitution, elections to the Lok Sabha and State Legislative Assemblies were conducted simultaneously from 1951 to 1967. However this cycle was disturbed in 1968 and 1969 due to premature dissolution of some State Legislative Assemblies. The 4th Lok Sabha was also dissolved prematurely in 1970, with fresh elections in 1971. Since then only a few Lok Sabha terms have lasted the full five years, such as 8th, 10th, 14th and 15th Lok Sabha. State Assemblies have faced similar disruptions over the years. These developments led to the idea of conducting simultaneous elections in India.

Formation of Committee and Amendment

Keeping in view the need of having simultaneous elections, in September 2023, High level Committee was constituted under the Chairmanship of Shri

Ram Nath Kovind, former President of India. This committee recommended that frequent elections create an atmosphere of uncertainty. Simultaneous elections will ensure stability and predictability in Governance by minimising disruption and policy paralysis. The committee recommended a framework for holding simultaneous elections which will require constitutional amendments. The committee suggested that a single electoral role should be adopted which will reduce redundancy and duplication across multiple agencies. (Committee Report) The idea of simultaneous elections has been mooted in the past by the Election Commission of India (1982) and Law Commission (1999). Even Niti Ayog released a working paper on the subject in 2017 on which Law Commission offered perspective insights and put forth proposals.(Palmer)

The Committee solicited extensive public and political feedback and consulted with experts to analyse the potential benefits and challenges associated with the proposed electoral reforms. Regarding public response, the committee received 21500 responses, with 80% in favour of simultaneous elections. 47 political parties submitted their views. Of these 32 parties supported simultaneous elections, citing benefits like resource optimization and social harmony. This committee also consulted former Chief Justices of India, former Election Commissioners and legal experts. Business Organizations like CII, FICCI and ASSOCHAM also supported the proposal highlighting the positive impact on the economic stability by reducing disruptions and costs associated with election cycles. After this committee prepared report. (PIB)

Two bills, Constitutional Bill 2024 (129th amendment) and Union Territories were introduced. It suggested Insertion of new Article 82 A and Amendment to Article 83. Article 82 suggests simultaneous elections to Lok Sabha, all state legislature Assemblies and term of SLAs to be end with full term of the Lok Sabha. Article 83 defines unexpired term, mid-term and General elections. Amendment in Article 172 defines unexpired term and full term for SLAs. Union Territory Bill 2024 suggested amendments in UT Act 1963, National

Capital Territory Act of Delhi Act 1991 and J&k Reorganisation Act 2019. Article 174 dealing with dissolving state Legislatures and Article 356 pertaining to powers of the President also need amendments.

(K.C. Suri)

Rationale for ONOE

- **The adoption of simultaneous elections would refocus the Government's attention towards developmental activities and Implementation of policies aimed at promoting the welfare of the masses.**
- **Holding simultaneous elections would mitigate the prolonged enforcement of the Model code of Conduct (MCC), thereby reducing policy paralysis and enabling continuous Governance.**
- **With elections conducted simultaneously, the need for frequent deployment would diminish, allowing government officials to focus more on their primary roles rather than election related tasks.**
- **This set up will foster a political environment where local issues will not be overshadowed by national election campaigns, thus preserving the relevance of regional voices.**
- **In the scenario of one nation, one election there arises greater scope for diversification and inclusivity among political workers representing various political parties, allowing a wider range of leaders to emerge and contribute to the democratic process.**
- **It would allow parties to dedicate their efforts to address the needs of the electorate, reducing instances of conflicts and aggressive campaigning.**
- **The economic benefits include a more efficient allocation of resources and better fiscal management fostering a conducive environment for economic growth.**

Conclusion:- The desirability of ONOE seems perfect if cost of holding elections is taken into consideration. It is estimated that the cost of holding

General elections to the Lok Sabha is around is 4,000 crore for the central Government. Each State Assembly elections would also cost considerable amount of money according to the size of the state. (R. Rangarajan) There are at least 5-6 state elections every year due to which ministers, political parties got busy in winning elections thus hindering policy making and governance. Moreover, due to Model Code of Conduct (MCC) no schemes or projects can be announced by Centre and concerned state Governments.

In her presidential address to the nation, President Droupadi Murmu firmly backed ONOE. To her, “The ONOE can promote consistency in governance, resource diversion and reduce financial burden, apart from offering many other benefits.”(The Tribune). The Union Cabinet has approved bills for ONOE. If the bills are passed without amendments In Parliament, simultaneous Polls could be held in 2034. For this ECI will play a crucial role in implementing this plan.

References

- K.C. Suri, “Democracy, Economic Reforms and Election Results,” Economic and Political Weekly 2014, PP. 5404-5411.
- N.D. Palmer, “India’s Fourth General Elections,” Asian Survey, PP. 275-291.
- R. Rangarajan, “The Pros and Cons of Simultaneous Elections” The Hindu, 15 March 2024, P.5.
- Committee Reports at [http // prsindia.org](http://prsindia.org).
- PIB, Government of India at [http: 11 pib. gov. in](http://11.pib.gov.in) on 17 December 2024.
- The Tribune 26 January 2025, P.1.
 - Centre Forms Panel, The Hindu, 2 September 2023, P. 1.

**PRINCIPAL, PT. M.L.S.D COLLEGE
GURDASPUR**

TEACHINGS OF SWAMI VIVEKANAND

DR. RAMA GANDOTRA

Swami Vivekanand, a spiritual leader born in 1863 was not just a Saint but a world of spirituality, Passion and intellect. Under influence of Swami Ramkrishna Paramhansa, he was attracted into spirituality and then travelled extensively throughout India studying various traditions. He showcased the internal wisdom of India on world stage. He represented Hinduism at the world Parliament of religions held at Chicago in 1893 thus reviving the image of spiritual India. Deeply disturbed by the poverty and suffering of the people he wanted to reawaken the people of India he wanted them to be fair less, self-confident and self-reliant. He emphasized character building and patriotism and laid great stress on the action. His teachings emphasized the importance of self- realization and service to humanity. He founded the Ramkrishna Mission in 1896. For him education was a key factor for bringing change so the mission started schools, colleges, hospitals and orphanages to serve the common people Vivekanand Das motivated people to cultivate the spirit of liberty, equality and free thinking.

The main thoughts given by him like 'Strength is life and weakness is death' and 'Arise awake and stop not till the goal is achieved' are applicable for all times.

The main teachings of Swami Vivekanand are

1.CONCEPT OF ONE NESS

His main teachings are rooted in Vedanta which emphasizes the ultimate reality of the universe as a unified all-encompassing consciousness he thought that every individual is a spark of this divine consciousness and that realizing this one is the ultimate goal of human existence.

2. SELF REALISATION AND PERSONAL GROWTH

He emphasized the importance of self-realisation and personal growth by validating one's weakness and strengths. He stressed that self-evaluation is the key to unlock human potential and achieve true fulfilment.

3. SERVICE TO HUMANITY

Swami Vivekanand believed that service is an essential aspect of spiritual growth. He encouraged his followers to engage in selfless service, helping those in need and working towards a betterment of society.

4. HARMONY OF RELIGIONS

Swami Vivekanand was a strong advocate for the harmony of religions. He believed that all religions are paths to the same ultimate reality and that they should be respected and tolerated.

CONCLUSION

Swami Vivekanand's teaching have had a profound impact on modern thoughts and spirituality. He was a key figure in the Indian Independence movement and inspired many leaders including Mahatma Gandhi. His message of Universal

acceptance, tolerance and service continues to inspire people around the world.

Swami Vivekananda's teachings offer a powerful and timeless message of spirituality, self-realization and service to humanity. His emphasis on the oneness of existence, the importance of personal growth and the need for harmony among religions continues to inspire and guide us today.

REFERENCES

Vivekanand,S.(1896). Raja Yoga. London: Longmans, Green and Co.

Nikhilananda,S.(1953). Vivekanand: A Biography

**ASS. PROF. & HEAD, SOCIOLOGY
DEPARTMENT, PTMLSD COLLEGE, GSP**

ਗੁਰੂਆਂ, ਪੀਰਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਚਰੇਤੀ ਪੰਜਾਬੀ

ਭਾਸ਼ਾ

ਤੈਨੂੰ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਮਿਲੀ ਫ਼ਰੀਦ ਤੋਂ,
ਸ਼ਾਹ ਵਾਰਿਸ ਜਿਹੇ ਮੁਰੀਦ ਤੋਂ।
ਤੇਰਾ ਅੱਖਰ- ਅੱਖਰ ਪਾਕ ਹੈ,
ਤੇਰਾ ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਕ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਮਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੋਲੀ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਰਥ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਮਾਂ- ਬੋਲੀ ਉਹ ਬੋਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਬੱਚਾ ਮਾਂ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਿੱਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਬੋਲੀ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਨਾਤਾ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ "ਮਾਂ- ਬੋਲੀ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਿਊਣ ਦਾ ਢੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਂ- ਬੋਲੀ ਰੱਬੀ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਦਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਂ- ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਬੋਲੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਸੁਣੀਏ, ਵਿਚਾਰੀਏ ਤਾਂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ- ਬੋਲੀ ਬਾਰੇ ਵੱਖ- ਵੱਖ ਦਰਸ਼ਨਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸੋਚਵਿਚਾਰਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਮੁੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ-

(੧) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ-

ਭਾਸ਼ਾ ਰੂਹਾਨੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਚੱਜਾ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਢੰਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਸਮਝ ਆ ਸਕੇ।

(2) ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਅਨੁਸਾਰ-

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ- ਬੋਲੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿਲ ਨੂੰ ਛੂਹ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ।

(3) ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਅਨੁਸਾਰ-

ਮਾਂ- ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ "ਕੁਦਰਤੀ ਤਾਲ" ਹੈ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਿੱਧੀ, ਸੁਚੱਜੀ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਬੋਲੀ ਹੈ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਵੇਦਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਹਤਰੀਨ ਹੈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਰੇਕ ਦਰਸ਼ਨਸ਼ਾਸਤਰੀ ਜਾਂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਮਾਂ- ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਧਾਰਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਤਾ ਧਾਰਾ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

ਮਾਂ- ਬੋਲੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਉਕਤੀਆਂ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ-

(1) ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਡੀ ਰੂਹ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ।

(2) ਮਾਂ- ਬੋਲੀ ਸਾਡੀ ਪਛਾਣ ਹੈ।

ਮਾਤ- ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ "ਡਾ. ਤ੍ਰਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦ" ਨੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮਾਤ- ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ-

"ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਾਤ- ਭਾਸ਼ਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਜਿਊਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ।"

ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਆਮ ਲੋਕ ਵਿਖਾਵੇ ਵੱਸ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਵਿਦਵਤਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਂ- ਬੋਲੀ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਆਪਣੇ- ਆਪ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ "ਪੰਜਾਬੀ- ਬੋਲੀ" ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਸਮੇਂ- ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਨਾਮਵਰ- ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਕਵੀਆਂ, ਪੀਰਾਂ- ਫਕੀਰਾਂ, ਸੂਫੀਆਂ, ਰਹਿਬਰਾਂ ਤੇ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪੇ- ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ- ਬੋਲੀ ਦੀ ਰਜਵੀਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹੀ- ਲਿਖੀ ਕੌਮ ਤੋਂ ਹੀ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਲੈਂਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਸਿੱਖਣਾ ਬੁਰੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ- ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਗ਼ਲਤ ਹੈ।

ਮੈਂ ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਪੰਜ- ਆਬਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ।

ਕਿੱਸੇ, ਪ੍ਰੀਤਾਂ ਤੇ ਰਬਾਬਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ।

ਮੈਂ ਮੁਗ਼ਲ ਕਲਮਾਂ ਦੇ ਸਾਹਵੇਂ ਨਾ ਡੋਲੀ।

ਆਪਣੇ ਹੀ ਪੁੱਤਾਂ, ਬੇਸਮਝੀ 'ਚ ਰੋਲੀ।

ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ-

(੧) ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ

ਡਾ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ।

(੨) ਮਾਤ- ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਮਹੱਤਵ

~ਡਾ. ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ।

(੩) ਮਾਂ- ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ

~ਡਾ. ਹਰੀ ਸਿੰਘ।

ਨਾਮ- ਜਸਲੀਨ ਕੌਰ

ਬੀ. ਐੱਸ ਸੀ. (ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ)

ਸਮੈਸਟਰ- ਛੇਵਾਂ

ਰੋਲ ਨੰ.- 3811

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਅਜੋਕਾ ਸਮਾਂ

ਭੂਮਿਕਾ: ਮਨੁੱਖ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਦਾਤਾਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਜੀਵ ਵਾਂਝੇ ਹਨ। ਹਾਵ - ਭਾਵ ਸਭਨਾਂ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਸਭ ਜੀਵ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵਿਛੋੜੇ ਕਾਰਨ ਉਦਾਸ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਪ੍ਰੰਤੂ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ। ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਵਲ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਬੋਲ ਕੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਅੱਖਰ ਜਾਂ ਬੋਲ ਬੱਚਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਤੋਂ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਮਾਂ - ਬੋਲੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਲੋਰੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਪ੍ਰਤੀ ਮਮਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਇੰਨਾਂ ਲੋਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਏਨਾ ਨਿੱਘ ਅਤੇ ਸੁਖ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੋਇਆ ਸੌਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮਾਂ - ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਜਿਹਾ ਸੁਖ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵਾਂਗਰ ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਡਾ: ਰਬਿੰਦਰ ਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਮਾਂ - ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਇੰਝ ਵਡਿਆਉਂਦੇ ਹਨ:

"ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਤ- ਭਾਸ਼ਾ ਗੈਰ ਮਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।"

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਉੱਤਮ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਤ - ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਸੁਹਿਰਦ ਅਤੇ ਸੱਚ ਆਚਾਰ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਮਾਂ - ਬੋਲੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਲਈ ਨਿਰੀ ਅਰਦਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਗੋਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਕੁਲਦੀਪ ਨਈਯਰ ਨੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ:

"ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਜੇ ਭੁੱਲ ਜਾਓਗੇ, ਕੱਖਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਰੁਲ ਜਾਓਗੇ।"

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ - ਬੋਲੀ ਉੱਤੇ ਮਾਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲਗਭਗ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਸਦਾ ਤੇਰਵਾਂ ਨੰਬਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸਦੇ ਹਨ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ - ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਹਨ। ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਕ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਇੰਝ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ:

"ਇਹੋ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਸਾਡੀ, ਮੇਤੀਆਂ ਦੀ ਖਾਨ ਸਾਡੀ,

ਹੱਥੋਂ ਨਹੀਂ ਗੁਆਉਣੀ, ਬੋਲੀ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਡੀ।

ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਰਬ ਸਾਂਝਾ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗ੍ਰੰਥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਨੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਗਿਆਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਭਾਵ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖ ਕੇ ਸਾਡੇ ਜੀਵਾਂ 'ਤੇ ਬੜਾ ਉਪਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਪੱਖ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੁੱਗੋ ਜੁੱਗ ਅਟੱਲ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰਮੁੱਖੀ ਲਿਪੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ (ਉਚਾਰਨ) ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ (ਅਰਥ ਬੋਧ), ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਗਿਆਤਾ ਨੂੰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਮਝਣਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਔਖਾ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਭਾਵ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸੰਦੇਸ਼: ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਉੱਤਮ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਆਪਣੀ ਸੁਤੰਤਰ ਲਿਪੀ ਹੈ, ਜੋ ਹੈ ਧੁਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਭੰਡਾਰ ਅਸੀਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ - ਵੱਖ ਵਿਧਾਵਾਂ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਦਲਾਓ ਨਾਲ ਇਸ ਸਮੇਂ ਚਿੰਤਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਇੱਕਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਜ ਤੋਂ ੫੦ ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਡੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ - ਬੋਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਸਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਉੱਦਮ ਜਾਤ - ਪਾਤ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕਈ ਪੁਰਾਤਨ ਸ਼੍ਰੋਤ, ਗ੍ਰੰਥ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ, ਫਿਲਾਸਫੀ ਜਾਂ

ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਪੰਜਾਬੀ ਗਿਆਤਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਆਮ ਬੋਲ - ਚਾਲ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ, ਹੋਰ ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਰੂਪ ਹੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਾਤ - ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਂ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਵਾਰਸਾਂ ਉੱਪਰ ਮਾਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਣ ਦਾ ਮੁੱਲ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਚੁਕਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਖਾਣ, ਮਾਖਿਓਂ ਮਿੱਠੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਸਥਾਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਫੀਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਦਬ ਨਾਲ ਲਿਖਦੇ ਹਨ :

"ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ 'ਸ਼ਰਫ਼' ਸੇਵਕ,
ਸਦਾ ਖ਼ੈਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ।"

ਉਪਰਾਲੇ: ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਿਰ - ਵਿਵਾਦ ਤੱਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ: ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਆਦਿ - ਕਵੀ ਚੌਸਰ ਚੌਦਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਹਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਦਿ - ਕਵੀ ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ਼ ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਗਿਆਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ਼ ਫ਼ਰੀਦ ਜੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਕਸਿਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ੧੨-੧੩ ਸੌ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਆਪਣੀ ਮਾਂ - ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਸਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪਸਾਰ ਲਈ ਚਾਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾ ਵਰਗ ਮਾਂ - ਬਾਪ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਮਾਂ - ਬੋਲੀ ਦਾ ਮੋਹ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ
ਬੱਚਾ ਜਦ ਤੋਤਲੀ ਜੁਬਾਨ ਵਿਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸਰਲ ਸ਼ਬਦ ਦਾਦਾ, ਨਾਨਾ, ਮਾਮਾ
ਆਦਿ ਸਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਲੋਰੀਆਂ ਬਾਤਾਂ , ਕਹਾਣੀਆਂ , ਗੀਤ
, ਘੋੜੀਆਂ , ਸੁਹਾਗ, ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਆਦਿ ਸਭ ਖੁਸ਼ੀ ਗਮੀ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਂ - ਬਾਪ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹਨ।

ਦੂਜਾ ਵਰਗ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਰਗ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਾਲ - ਨਾਲ ਮਾਤ
ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਕੋਲ਼ ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ , ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕ
ਜਨ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਤੀਜਾ ਵਰਗ ਪੰਜਾਬੀ ਵਰਗ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨਾਲ਼
ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਮਾਂ - ਬੋਲੀ ਨਾਲ਼ ਜੋੜੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ , ਸਾਹਿਤਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਅਖਬਾਰ - ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ
ਮੀਡੀਆ ਜੋ ਜਨ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਭਾ
ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਆਦਿ । ਇਹ ਵਰਗ ਸੁਚੇਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪਸਾਰ ਵਿੱਚ
ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਹੇਗਾ ਵੀ।

ਚੌਥਾ ਵਰਗ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਮਾਣ ਦਿਵਾ ਸਕਦੀਆਂ
ਹਨ ਜਾਂ ਇੰਝ ਕਹੋ ਕਿ ਤਖ਼ਤ ਉੱਪਰ ਬਿਠਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਰੰਸ਼: ਮਾਂ -ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ਼ ਹੀ ਸਾਡਾ ਸਭ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਵਿਕਾਸ
ਨੂੰ ਸਮੂਹਿਕ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀਆਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ । ਆਓ ! ਅੰਤ ਵਿੱਚ
ਇਹਨਾਂ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਸਾਂਝ ਪਾਈਏ:

ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਹਮਰਾਜ਼ ਪੰਜਾਬੀ
ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਸਿਰਤਾਜ਼ ਪੰਜਾਬੀ
ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਹੈ ਸਾਜ਼ ਪੰਜਾਬੀ
'ਨਾਨਕ' ਦੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਪੰਜਾਬੀ
ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਧਰਵਾਸ ਪੰਜਾਬੀ
ਕਰਦੀ ਜਾਏ ਵਿਕਾਸ ਪੰਜਾਬੀ
ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਹੈ ਖ਼ਾਸ ਪੰਜਾਬੀ
ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਟਕਸਾਲ ਪੰਜਾਬੀ
ਮਾਖਿਓਂ ਮਿੱਠੀ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਚਿੱਟੀ
ਸੋਹਣੀ ਬੋਲੀ ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ
ਪਰ! ਪੁੱਤਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਬਾਝੋਂ
ਕੁਮਲਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਮਾਂ ਪੰਜਾਬੀ।

ਆਓ ! ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਮਾਂ - ਬੋਲੀ ਦੇ ਕੁਮਲਾਏ ਚਿਹਰੇ ਉੱਪਰ ਰੋਣਕ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਜੁੱਟ ਜਾਈਏ।

ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ:

੧. ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ - ਬੋਲੀ

ਸੰ: ਡਾ: ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ

੨. ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ - ਬੋਲੀ ਦੇ ਲਈ ਸੁਖਾਵਾਂ ਮਾਰੋਲ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਸੰ: ਤੇਜਵੰਤ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ

੩. ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ?

ਸੰ: ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਵੀ

ਨਾਮ - ਰਜਨੀਸ਼ ਕੌਰ

ਬੀ. ਐੱਸ ਸੀ. ਮੈਡੀਕਲ (ਸਮੈਸਟਰ ਛੇਵਾਂ)

ਰੋਲ ਨੰਬਰ: 3736

PT. MOHAN LAL S.D. COLLEGE FOR WOMEN, GURDASPUR.

PT. MOHAN LAL S-D-COLLEGE
FOR WOMEN

"श्रीमती.श्रीमती.सर्वदा ईमानदारी तथा उत्कृष्ट माननीया

Email Id: ptmlsd@gmail.com

Website: www.ptmlsdc.ac.in

Facebook page: <https://www.facebook.com/ptmlsdc.ac.in>

Instagram: [s.d.college_gsp](https://www.instagram.com/s.d.college_gsp)

YouTube: <https://www.youtube.com/channel/UCKenaiCllkYYbtGWzY54uiw>

Contact us: 01874-502681

SAFE HOSTEL AND P.G FACILITY AVAILABLE FOR WORKING WOMEN

PT. MOHAN LAL S.D. COLLEGE FOR WOMEN, GSP
AFFILIATED TO ODU, JASRI, HE ACCREDITED 'A' GRADE BY NAAC
REGULATORY BODY FOR HIGHER & P.G. COURSES

ACADEMIC PROGRAMS	
B. Voc	18 + 1
B. Voc	18 + 2
P.G. FACILITY FOR WORKING WOMEN	

ADMISSION OPEN
B.A. AND B.B.A. IN ALL SEMESTERS